

Cauterəa mala Buləs aban ká a ban AMƏ GALATI Məncəu

Lang amə'mishan tinata hamnə Cau Amsəban amur Yesu Kərəsti, sə abwana mənana amə Yahudi na raka, à nè nggə ak ce ka, diban yi lo ama, ko duməna púp she bə bwa kpəna atə Nggurcau mala Musa ka sə nè pələ məkpatə Yesu Kərəsti le? Buləs angə damba bələna bələi ama mənə ka pə kəm anggo dang. Sə ma abalə a'ikəlisiya aba nggea-lə Galati, a bu-nzali mala amə Asiya məkyauwe ka, abea abwana nda kam mənana à lo makgır andə Buləs, à bang ama, duməna púp bwa nə kpata Nzongcau mala Musa ace giləki do male pepe andə Bakuli.

Cauterəa mala Buləs aban ká a ban amə Galati ka à giləi ace mənana bəà nyesə abwana mənana à kúti aba bəsəkiban mala mənə yi kanigır mə'nyiri ka, bəà nyare aba pə andə kpata pabamuru mə'məsəcau ni aban Bakuli. Buləs bang kúni ama yi ka, mətúró mishan mala Yesu Kərəsti na, sə mənə yi tunəban male mala duk mə'mishan ace kánə Cau Amsəban mələ Bakuli aban abwana arə acili anzali ka, pur nə ban Bakuli, bwapəndə na à twali ka dang. Ləmdəi ama pabamuru nəmurəi bərbə abə Yesu Kərəsti ka, nda nə tsək abwana sə à nə kum akban aban Bakuli ka. Dəm ngga ləmdəi aməkpatə Yesu Kərəsti, ulang bealu mana kə pur aba earcearəu mənana kə yiu nəban pabamuru

aban Kərəsti ka. Kum panzəban mə'məsəcau nì kə yiu, bə səm ak boro mala bʷamuru mala Bakuli nə bumpwasəa, sə səm pa bəmur səm abata Bangɲo, mənana pusəkiyi abəle abalə səm ngga.

Gakkita acau mənana abaləi ka

Mən cau1:1-10

Rəcandəa mala Buləs mala duk mə'mishan1:11-2:21

Cau Amsəban mala bʷamuru mala Bakuli3:1--4:31

Do bá panzəban mala aməkwadi andə túró malea5:1-6:10

Məsələata cau6:11-18

¹ Mənia yì cauterəa ka, pur a banam, mim Buləs mə'mishan.

Twalban mem a túró mishan ngga pur nəban bʷapəndəa d̥ang, pur nə bu Yesu Kərəsti andə Bakuli Tárrú, mana loasəi yì Kərəsti a bəmbe ka.

² Amə'eamrəarəu mənana səm nda kani sənəia ka, səm nggə dapi bu aban tasə mənia yì cauterəa ka, aban ká aban a'ikəlisiya* mənana a bu-nzali Galati ka.

³ Bə Bakuli Tár səm andə Mətalabangɲo Yesu Kərəsti, ləmdəa wun bʷamuru andə dorəpwala.

⁴ Yesu pa yiləmi ace acaubikea ma'səm, kəla mənana Bakuli Tár səm kani ka, ace mənana bə amsə səm, a bu mənia yì nza məbealbike səm nda abaləi ka.

⁵ Bwangsəban kat ka, mala Bakuli na, mənana málá male pà kàm raka! Bə do anggo.

* **1:2 1:2 a'ikəlisiya:** Ikəlisiya ka, nda kpapi mala abwana mənana Bakuli tunəia à nda ka məkpata Yesu Kərəsti ka.

*Cau Amsəban mə'məsəcau nì ka
nda mwashat bərbər*

⁶ Ən nggə ndali nə kaurə ndəli ma'wun arə
Bakuli, mənana tunə wun nə bʷamuru mala
Kərəsti, sə wu pələa wu kə kpata bəkə cau dāng
ngga.

⁷ Wu nda ban kpata bə <<cau amsəban>>
mənana a məsə səm ngga, kə cau amsəban na
raka. Abea abwana nda, à kə earce zurəi mur
wun, à nə bəsəki ta Cau Amsəban mala Kərəsti ka.

⁸ Bə súbān mala Bakuli suləo amur ko bə ya bwa
nani, ko bə səm nda, ko bə məturonjar mənana a
kùli nda ka, yi mənana bə hamnə be cau amsəban
sə pà mwashat andə mənana səm haməna wunì
dīdʷal ka raka.†

⁹ Kəla mənana səm na wun a dəmbe ka, ən nggə
bəsələi dəm ama: Bə bwa hamba wun nə bəkə cau
ama <<cau amsəban>> na, sə nda dāng andə Cau
Amsəban mənana wu angrəni ka, bə súbān mala
Bakuli suləo amur bwe.

¹⁰ Ado ka, bʷangsəban mala bʷapəndəa nda ən
alkiyite ka le, ko mala Bakuli? Bə mə nda ban
bariki mə nə pwasəbum bʷapəndəa ka, bə pà mə
nə duk guro mala Kərəsti dāng.‡

*Bakuli nda tunə Buləs bə duk
mətúró mishan ngga*

¹¹ Wun amə'eamrəarəu, ən nggə earce nəma bə
wu sələ ama, Cau Amsəban mənəia ən nggə hamnəi
ka, denyicau mala bʷapəndəa na dāng.§

† **1:8 1:8** Balli gbal aba: 2Kor 11:4. ‡ **1:10 1:10** Balli gbal aba:
1Tas 2:4. § **1:11 1:11** Balli gbal aba: Rom 1:16-17.

12 Ən ak cau mem a bu bwapəndəa dāng, sə kəbwa nə kaniam gbal dāng. Mənia yì cau ka, Yesu Kərəsti nə mənəbam bāləi nə nggearəi.

13 Wu sùrəna rə pa mem didyal, mənana mə nda ban peri, peri mala amə Yahudi ka, yì mənana ən pe ikəlisiya mala Bakuli tanni kərkər, yələ eare mem ngga nəma bəə mesəkea bəə uebà.*

14 Ən kuti abeam aməlo kat aba peri mala amə Yahudi, sə mə ndanə babumpina kərkər arə kúncau mala aká səm.†

15 ‡Sə kaniama à nə bəlam ngga, Bakuli taram, sə tunəam abata bwamuru male. Banboəri wi

16 bə ləmdəam Muni ace mənana bə ən hamnə Cau Amsəban male aban abwana arə abea nzali. Sə mim ngga ən alta kwarkiru mala kəbwa dāng.

17 Yələ ən wari ma a Urəshalima nəma mə nə nggá ok bə kəcau a kun abwana mənana à akəm dəmba aba túró mishan ngga dāng. A kun mani ka, ən o kporong aba nzali Arabiya, sə nənzəmə ka, ən nyare a nggea-là Damaska.

18 Anzəm apələa tărú ka, ən wari a Urəshalima, nəma mə nə nggá sən Bitərus. Ən kya pakki anonggio lum-bwamdə-tongno abanì.§

19 Ən sən kəbwa atə mə'mishan dāng, she kə Jemis, mə'eam Mətalabangjo.

20 Mənia ka, məsəcau na ən nakiya wun a badəm Bakuli ka, nyir pa abaləi dāng.

21 Anzəm mənə ka ən wari arə abea ban abalə abu-nzali Suriya andə Səlisiya.

* **1:13 1:13** Balli gbal aba: Atúró 8:3; 22:4,5; 26:9-11. † **1:14 1:14** Balli gbal aba: Atúró 22:3. ‡ **1:15 1:15** Balli gbal aba: Isha 49:1; Ir 1:5; Atúró 9:3-6; 22:6-10; 26:13-18. § **1:18 1:18** Balli gbal aba: Atúró 9:26-30.

²² Kat andə amani ka, a'ikəlisiya mənana à nda aba Kərəsti a bu-nzali Yahudi ka, à sùrəàm a bəməsəam dāng.

²³ Kəgìr mənana à sùrəi ka nda kə cau mənana abwana kə na ama: <<Bwa mənana didyal kə pa səm tanni ka, adyan ngga nda kə hamnə ce pabamuru mənana bariki nè kidiki ka.>>

²⁴ Pələa à bwardsə Bakuli atəcau mem.

2

Amə'mishan ak Buləs

¹ Anzəm apələa lum-nong-ine ka, ən nyare ən o a Urəshalima dəm sənə Barnabas, səm wari nə Titus atə səm.*

² Ən wari kano, acəmənana Bakuli nə ləmdəəm ama bə ən kyane. Akanó ka, səm kya kum do nəmurə səm, sənə abwana mənana à twalia ama à nda ka abwana-məgule mala Ikəlisiya ka. Pələa ən bəlia wia bá Cau Amsəban mənana ən nggə hamnəi a ban abwana mala acili anzali ka. Eare mem nda mənana kun səm bə duk mwashat, ace mənana bə túró mem mənana ən pangrəni andə mənana ado mə nda rə pe ka, bəà kəa ue bə dāng.

³ Sə yia ka, à earnə mim. Titus mənana bwa Gərik na ka, kəbwa tsəi púp ama bəà kasəi wi bate dāng.

⁴ Məno yì cau ka lo, ace abea bwana mənana à na ama à nda ka amə kpata Yesu, sə bafo à nda raka. Yia ka, à kutio abalə səm zāng, à kə shenzəki səm, à kə earce iu panzəban mənana səm ndanəi aba Kərəsti Yesu ka. À kə ear ama à nə nyesə

* **2:1 2:1** Balli gbal aba: Atúró 11:30; 15:2.

səm bə səm duk guro mala anggurcau mala amə Yahudi.

⁵ Sə səm binə gbal kpékpé, səm nyinggia wia njargula ko bəti dāng. Eare ma'səm ngga, bə səm yál məsəcau mala Cau Amsəban ace wun.[†]

⁶ Sə aməno yì abwana à twaliá ama à nda ka abwana-məgule mala ikəlisiya ka, à pənə kə kàbé cau mənana à nə tsəa amur cau mənana ən nggə hamnəi ka dāng. Kat andə amani ama à nda ka abwana-məgule aba dəmbam ngga, ən eari mənə bə ciem bən nying kpata gír mənana Bakuli ləmdəəm ngga dāng, ko bəti, acemənana Bakuli ka, kə ləmdə tərban dāng.[‡]

⁷ Gír mənana ndakam ngga, nda mənana ama, Bakuli panam túró hamnə Cau Amsəban a ban abwana arə abea anzali, kəla mənana Bakuli pē Bitərus hamnə Cau Amsəban a ban amə Isərayila ka.

⁸ Kə Bakuli mə'mwashati, mənana pak túró nə Bitərus, tsəi mə'mishan na aban ká a ban amə Isərayila ka, nda mənana pak túró nə mim, ciem mə'mishan aban ká gbal a ban abwana mala acili anzali ka.

⁹ Bafo, nggearə Jemis, sə Bitərus, sə Yohana, mənana à twalia ama à nda ka atanggea-nggun mala Ikəlisiya ka, à sənəna bəwamuru mənana Bakuli pam mala túró mənəi ka; pələa à ak səm sənə Barnabas, səm duk abia amə'túró. À pu nzəm səm aban hamnə cau a ban abwana mala abea anzali, sə yia ka à kutio atə túró a ban amə Isərayila.

[†] 2:5 2:5 Balli gbal aba: Atúró 15:23-29. [‡] 2:6 2:6 Balli gbal aba: Nggur 10:17.

¹⁰ Kə cau mənana à tsəka səm a kir səm ngga nda mənana ama bə səm nggə tsəkir amə'tər, sə mənə ka, nda kəgır mənana mə ndanə bumpina ace ka.

Buləs binə ce gır mana Bitərus pè

¹¹ Lang Bitərus yina a Antiyok ka, ən loa rəi a bəməsə bwapəndəa, acemənana gır mana pè ka boar dang. §

¹² A yiu male a dəmba ka kə lili andə abwana aməkwadī mənana amə Yahudi na raka, abwana mənana kəgır oasəia arə cau mala kasə batau raka. Sə nənzmò ka, lang abea amə Yahudi, agyajam mala Jemis yina ka, pələa yì, yì Bitərus ka, tamsə li gırlina andə amə'eamrəarəu mana amə Yahudi na raka, tər bəmúrì zak nə yia. Yì ka, kə banggi amə Yahudi mana à kə na ama bəà kasəi koya məkwađi bate ka.

¹³ Gır nı tsək abea aməkwadī mənana amə Yahudi na ka, à twal kusə ulang bua-kun-bari mala Bitərus, gandəa à bəsəki kusə Barnabas nə ulang bealu mənə.

¹⁴ Lang ən səni à kə kpata bafo mala Cau Amsəban raka, pələa ən ne Bitərus a bəməsə bwapəndəa bwāng ama:

We ka, a nda bwa Yahudi, sə a kə duk ulang do mala abwana mənana amə Yahudi na raka. Sə palang adyan, sə a kə earce tsək abwana mənana amə Yahudi na raka, bəà duk ulang do mala amə Yahudi?

*Bwapəndəa kat kə duk amə
cauboarna a ban Bakuli
nə Pabamuru*

§ 2:11 2:11 Balli gbal aba: Atúró 11:19-26.

¹⁵ Mim sənə we, à bəl səm ngga, səm nda ka amə Isərayila, səm nggə bəsəki nggurcau mala Musa kəla abwana mənana amə Isərayila na raka, yia amə pakki acaubikea ka dāng.

¹⁶ Kat andə amani ka, səm sələnə ama, nə pabamuru nəmurəi a ban Yesu Kərəsti, sə bwa nə duk mə cauboarna aban Bakuli,* pa ace kpata anggurcau dāng. Nggearə səm gbal ka, səm pa bamur səm nə pa a ban Yesu Kərəsti ace duk amə cauboarna a ban Bakuli, a ta cau mala gūli arə Kərəsti. Pa ace kpata nggurcau dāng. Nda acemənana kpata nggurcau ka, pə nə tsək bwa bə duk pepə a bədəm Bakuli dāng.†

¹⁷ Sə mənana bəà bang ama səm nda aban alta do məboarne aba Kərəsti, sə à yì kum səm ngga, səm nda ka mə'caubikea ka, mənə ka, nə do ama Kərəsti pu nzəm caubikea le? Awo, pa anggo dāng!

¹⁸ Səa ma bə ən nyare ən kutia kənī abwana njar mala nggurcau mala Musa mənana ən angja dəmba ən nyingni ka, ən duməna mə yəl Nggurcau mala Bakuli.

¹⁹ Bə ən bariki nəma mə nə kpata nggurcau ka, ən yì sənə ka, mənə ka pə nə pwasə bum Bakuli dāng. Pələ ən wuki nggurcau, ən tamsə kpata nggurcau, ace mənana mə dupi Bakuli.

²⁰ À gbəllinam amur nggun-gangndəi sənə Kərəsti. Mə nda mənana dəm nə yiləmu ka dāng, Kərəsti nda mənana ado dukiyi a baləam ngga.

* **2:16 2:16** *bwa nə duk mə cauboarna aban Bakuli:* Ko <<bwa nə kum akban aban Bakuli.>> † **2:16 2:16** Balli gbal aba: Ang 143:2; Rom 3:20.

Do mem aba nggūrəu mala banza ka, ən dum nə pabamuru a ban Muna mala Bakuli mənana earcem, sə pabamuri acem ngga.‡

²¹ Ən bürəce bəwamuru mala Bakuli dāng. Acemənana bə kpata nggurcau nə tsək səm, səm nə duk amə cauboarna a ban Bakuli ka, lú mala Kərəsti ka nda bə.

3

*Njar mana bwa nə duk
mə'cauboarna nəi
a bədəm Bakuli ka*

¹ Wun amə Galati ka wu gəmi fat! Yana bwe pyauta wun? Nda əkə bəməsə wun sə à bəlki ce lú mala Yesu Kərəsti amur nggun-gangndəi.

² Mə dī wun pe: Wu ak Bangjo Məfele a njar mala kpata Nggurcau mala Musa lə, ko nda acemənana wu pə bəmur wun arə cau mənana wu ok amur Kərəsti ka?*

³ Palang sə wu bənggea anggo? Anzəm mənana wu tinata do kpata Yesu aba Bangjo mala Bakuli ka, wu kə earce ado ama wun nə masələte aba nggūrəu le?

⁴ Nggea tanni mənana wu nu abalə agir pas aban kpata Yesu ka, nda bə le? Kəngkəng nda bə le?

⁵ Mə nə dī wun dəm ngga, Bangjo Məfele mənana Bakuli pa wun, sə pəkki agir-ndələki abalə wun ngga, nda acemənana wu kpata Nggurcau mala Musa ka le, ko nda acemənana wu pə bəmur

‡ **2:20 2:20** Balli gbal aba: Gal 1:4; Filp 1:21. * **3:2 3:2** Balli aba: Rom 10:17.

wun arə Cau Amsəban mana wu ok amur Kərəsti ka?

⁶ Wu səni ani arə cau mala Ibərayim. Maləmce mala Bakuli ka bang ama, <<Ibərayim earnə Bakuli, sə atəcau mala mənə yì gūliarəu male arə Bakuli ka, Bakuli nyesəi mə'cauəoarna na.>>[†]

⁷ Boaro bə wu sələ ama amuna mala Ibərayim ngga, à nda ka abwana mənana à pà bamuria aban Bakuli, à earnəi ka.[‡]§

⁸ Maləmce ak dəmba bang dīdʒyal ama, Bakuli nə ak abwana mala acili anzali, à nə pələ amə'cauəoarna, ace pabamuru malea a baní. Nda sə ak dəmba ne Ibərayim mənəi yì bəsa cau məboarne ama, <<Abwana arə anzali kat ka, à nə kum tsəkbu mem nə bano.>>^{*}

⁹ Nda gır mənana tsəa sə abwana mana à pà bamuria aban Kərəsti ka, à kum lümsəo mala tsəkbu mə'mwashati mənana Ibərayim kümô, nə pabamuru male aban Bakuli ka.

¹⁰ Sə abwana mənana à makbaləia arə bwal Nggurcau ace kum akban a badəm Bakuli ka, à nda abata súban. Maləmce ka na ama, <<Súban nda amur bwa mənana kat pà nə kpata anzongcau mənana kat à giləia aba Maləmce Nggurcau mala Bakuli raka.>>[†]

[†] **3:6 3:6** Balli gbal aba: Tite 15:6; Rom 4:3. [‡] **3:7 3:7** *amuna mala Ibərayim*: Bakuli tār Ibərayim abalə abwapəndəa, sə anggo ka, à earəna nəi ama bwa mənana muna mala Ibərayim na ka, yì gbal ka muna mala Bakuli na (sən cau mənana à giləi a nzali a tətə 3:29.)

§ **3:7 3:7** Balli gbal aba: Rom 4:16. ^{*} **3:8 3:8** Balli gbal aba: Tite 12:3; 18:18; 22:18. [†] **3:10 3:10** Balli gbal aba: Nggur 27:14-26.

11 Ado ka, pusəna rəi a banfana ama kəbwa pà nə kum akban a badəm Bakuli nə bəriki mala bwal Nggurcau dāng. Acemənanana Maləmce na ama, <<Bwa mənana duk mə'cauboarna aban Bakuli nə pabamuru a baní ka, nda nə kum yiləmu ka.>>‡§

12 Túró mala Nggurcau ka à kwákítè amur gūliarəu dāng. A kún mani ka, cau male ka na ama, <<Bwa mana bwal Nggurcau, kpata anzongcau male kat-kat ka, nda nə au ka.>>*

13 Səa ma do mana Kərəsti yi duk sú-bwa ace səm ngga, angəəna múr səm a bəbù súban mənana Nggurcau yinəi ka. Acemənanana à giləa aba Maləmce ama, <<Súban nda amur koya bwa mənana à gyari a nggun ka.>>†

14 Kərəsti akmúr səm ace mənana tsəkbu mə'mwashati mənana Bakuli banggi Ibərayim ama nə tsəki wi ka, bə yiu amur abwana arə anzali kat, nə bu Kərəsti Yesu. Acemənanana səm mana səm nda ka aməkwađi ka, səm nə gandə ak pəcau mala Bangəo Məfele nə pabamuru.

Kùrcau mala Bakuli kúti Nggurcau mala Musa

15 Wun amə'eamrəarəu, mə mənba wun bá mənəia yi cau ka arə do mala bəwaməpəndəe: Kəla mana bwa pà nə gandə yəl cau mənana à eara

‡ **3:11 3:11** Ko <<Mə'cauboarna ka ná gūli arə Bakuli sə nə àwá.>> Ko <<Mə'cauboarna ka ná pabamuru aban Bakuli sə nə àwá.>> Ko <<Bwa mənana kuməna akban aban Bakuli ka, nə pabamuru male aban Bakuli sə nə àwá.>> § **3:11 3:11** Balli gbal aba: Hab 2:4.

* **3:12 3:12** Balli gbal aba: Pəris 18:5. † **3:13 3:13** Balli gbal aba: Nggur 21:23.

amurí, ko nə yiu nə bəkə cau dāng ama nə tsəa amurí nə nggadi raka, anggo sə mənía pa.‡

16 Bakuli pa cau male aban Ibərayim andə muni. Səni pepè, Maləmcə ne ma ama, <<wunə amunio>> dāng, mənana nə ləmdə ama à nda pas ka. Awo, bang ama <<wunə munio>>, mənana ləmdə ama nda aban nacau amur bwa mwashat. Sə bwa mwashat mənía ka, nda Kərəsti.§

17 Mənía ka nda gır mənana ən nggə earce ne ka: Bakuli kùrcəu aban Ibərayim, sə bangəna ama cau male ka nə lumsəi. Nggurcau mənana Bakuli yi pa, nə bu Musa anzəm mana apələa gbəman-ine nə lumi-tàrú (430) kutikina ka, pà nə kasə mənó yi kùrcəu, sə nə nyesə pacau mala Bakuli bə duk bə ka dāng.*

18 Denyi ama bə nda acemənana səm bwal nggurcau mala Bakuli ka sə kə pa səm libala mənana pà cau ace ama nə pa səm ngga, à pà nə bang dəm ama nda acemənana pà cau ka sə nə pa səm libala ka dāng. Səa ma, Bakuli aba bəwamuru male ka, pè Ibərayim mənía yi libala mana pà cau ace ka, acemənana bangəna ama nə pè wi.†

19 Sə mana de nda tər pa Nggurcau? Bakuli pa Nggurcau nənzəmò, ace mənana bə ləmdəi bəwapəndəa acaubikea malea. Sə Nggurcau ka

‡ 3:15 3:15 *Kəla mana bwa pà nə gandə yəl cau mənana à earna amurí, ko nə yiu nə be kə cau dāng ama nə tsəa amurí nə nggadi raka:* Ko <<Bə bwa pənə cau mala eare male ka, bəbwa dāng pà nə gandə nggadi ko nə kasəi dāng.>> § 3:16 3:16 Balli gbal aba:

Tite 12:7; 13:15; 24:7. * 3:17 3:17 Balli gbal aba: Pur 12:40,41.

† 3:18 3:18 Balli gbal aba: Rom 4:14.

à tsəi ama bə pak túró bə kya bik pwari yiu mala mənə yì muna mala Ibərayim, mənana Bakuli pa cau ace ka. Bakuli pa Nggurcau male nə bu aməturənar aban Musa, mənana do a nre ka abwana andə Bakuli ace banggia wia cau mala Nggurcau ka.

²⁰ Bə abwana bari kùrcəu ka, à kə alta bwa mənana nə cam a nreə ka. Sə Bakuli mana nda mwashat ka, alta kəbwa atə aba pəcau male aban Ibərayim dāng.

²¹ Sə ado ka, à nə na ama Nggurcau Mala Musa andə kùrcəu mala Bakuli kə à binə rəarəia le? Awo, ko bəti! Bə Nggurcau nə gandə pa səm bəsa yiləmu ka, bə kpatè ka nə nyesə səm, bə səm duk amə'caubəarna aban Bakuli.

²² Sə Maləmcə ka, bang ama səm kat ka, səm nda abata kùrbən mala caubikea. Kə njərgula mənana səm nə kum panzəban nəi, mənana Bakuli pə cau ace ka, nda mənana ama bə səm pə bamur rə səm aban Yesu Kərəsti ka.

*Səm nə duk amuna mala
Bakuli nə pəbamuru a baní*

²³ Kaniama njərgula pəbamuru aban Kərəsti bə yiu aban səm ngga, à bwal səm abata kùrbən mala Nggurcau. A kasə kún səm bə yiu mala yì pəbamuru bə yì ləmdə rəi bə səm sùrəi.

²⁴ Mə nə tsəi a bə njar ani: Nggurcau ka nda bwala səm gara aban ká a ban Kərəsti ka. Yál səm bə pwari mənana à nyesə nre səm yì boar sənəə Bakuli nə gūli arə Kərəsti ka.

²⁵ Sə adyan mənana njar mala gūli arə Kərəsti yina ka, səm pà abata yálban mala Nggurcau dəm dāng.

²⁶ Ace mani ka, wun kat ka, wu nda ka muna mala Bakuli ace gūli ma'wun arə Kərəsti Yesu.

²⁷ Sə abwana mənana kat à kum kpapi andə Kərəsti aba batisəma ka, à túrna Kərəsti a rəia kəla túr bəsa daura a rəŭ.

²⁸ Kə cau pà kəm dəm ama bwa man ngga bwa Isərayila na ko bwa Isərayila na raka dāng, bwa man ngga guro na ko guro na raka dāng, bwa man ngga bwabura na ko bwama na ka dāng. Wun ado ka, wu duməna mwashat aba Kərəsti Yesu.

²⁹ Sə ado mənana wu duməna a mala Kərəsti ka, wu nda ka amuna məbafoe mala Ibərayim.‡ Wu nda ka aməlibala, sə pəcau mala Bakuli aban Ibərayim ngga, duməna ma'wun.§

4

¹ Wu səni ani: Bə tárrú wú, sə nyinggi amuni məkèke bala ka, aməno yì amuna ka kəgìr gauwia andə guro-bala dāng. Á nda abata bwa mənana à pè wi yál bala ka, she bəà gulkina ka, kat andə amani ama, à nda ka amətala kume mala tárrià kat ka.

² Dumənia wia púp bəà okî amə'ləsəban, she bəà kya bwaləna pələa mənana tárrià kasə ka.

‡ **3:29 3:29** *wu nda ka amuna məbafoe mala Ibərayim*: Buləs banggi amə Galati ama pabamuru aban Yesu Kərəsti ka, nda gìr mənana tsəkiyi bwa bə duk muna məbafoe mala Ibərayim andə mala Bakuli ka. (Sən cau mənana à giləi a nzali a tətə 3:7.) § **3:29 3:29** Balli gbal aba: Rom 4:13.

³ Kaniama Yesu nə yiu ka, anggo gbal sə səm pa. Səm nda kəla amuna, aguro mala abangno mənana ado à bwal banza məniə ka.

⁴ Səama, lang pwari nì yi kārəna ka, Bakuli túr Muni, mənana b̄wama nə bəli ka, abata nggurcau mala Musa.

⁵ Bakuli túrí, ace mənana bə yi akmúr abwana mənana à nda ka aguro mala nggurcau ka, ace mənana səm ngga bə səm kum bancame mala duk amuna male.*

⁶ Sə acemənana səm nda ka amuni ka, Bakuli tasə Bangno mala Muni a babum səm, mənana kə tsək səm, səm nggə tunəi ama, <<Dâ, Tárrám.>>

⁷ Ado ka, wu nda ka guro dəm d̄ang, wu nda ka muna mala Bakuli. Sə acemənana wu nda ka muni ka, Bakuli tsəngn̄ənà wu duməna aməlibala male.

*Gìr mənana kwan Buləs arə
amə Galati ka*

⁸ Didyal, mənana wu malaká sūrə Bakuli raka, wu nda ka aguro mala agir mənana aba məsəcau ka a Bakuli na raka.

⁹ Sə ado mənana wu sūrənà rə Bakuli, ko a na raka, Bakuli sūrənà rə wun ngga, palang sə wu kə earce nyar nə ta wun, wun nə duk aguro mala alú andə akukwar mala banza man, mənana à pənə kə rəcandəa raka?

¹⁰ Wu nda aban b̄ariki wun nə alta dəmcauwa a ban Bakuli nə kpata pakkia alamsan mala abea apwari, ko azongno, andə akunaban, andə apələa.

¹¹ Wu kə pam bangciu, bəà kəa na ama nggea gandəa mem mana arə wun ngga nda bə d̄ang.

* 4:5 4:5 Balli gbal aba: Rom 8:15-17.

¹² Wun amə'eamrəarəu, ən nggə zəmba wun, wu do ulang do mem, do gapitarəu nə amənia yì agir ka. Nggearə mim ngga, ən pələna kəla wun, wun abwana mənana wu nda ka amə Isərayila raka, mənana səm pà abata anggurcau raka. A dəmbe mənana ən hamnə Cau Amsəban a ban wun ngga, wu pàkkam kəgìr məbāne dāng.

¹³ Wu sələ ama, a nggea dəmbe mənəo ən hamnə Cau Amsəban a ban wun ngga, mə ndanə rəkwana a rəəm.

¹⁴ Kat andə gir mənana mə nda abaləi aba nggūrəam, bə nə tsək wun, wun nə ginəam, wun nə nyesə cem bə ka, wu ginəam dāng. Yələ, wu gingsəam, wu denyi nə mim, kəla bə məturonjar mənana sulə nə ban Bakuli ka, sə wu em kəla mə nda Kərəsti Yesu nə nggearəi.

¹⁵ Sə bumpwasəa mənana wu ndanəi didyal ka, nda mə ye le? Ən sələna nəma bə nə gandə pa ka, bə wun nə pusəki aməsə wun, wun nə pam mia.

¹⁶ Ado ka, ən pələna bi wun məbura acemənana ən nggə na wun məsəcau ka le?

¹⁷ Aməno yì aməkàniğìr mə'nyir nì ka, à ndanə rəbəla arə alta babum wun, sə denyicau malea a ban wun ngga, məboarne na dāng. À kə bariki ama bə səm gau sənəa wun, ace mənana kə yia nda bə wu kə okia wia ka.

¹⁸ Bə kəbwa ndanə rəbəla mala pàkka wun məboarne ka, boaro na gir nì dāng, səama bəà kə pē pwari-pwari. Bəà kəa na ama, she pwari mənana mə nda a ban wun ngga, sə à nə pàkka wun dāng.

¹⁹ Wun amunem mənana ən earkiyyi acea raka!

Ən nggə ok kwanban a rəəm ace wun, kəla b̄wama mənana nda aban gbáshí ka, sə mənə ka pà n̄ mal d̄ang she b̄ə Kərəsti l̄umsən̄a abalə wun ngga.

²⁰ Ən earənace n̄ma, b̄ə m̄ə nda aban wun ado, ace mənana m̄ə b̄unba wun giem. Sə ado ka, ən s̄ur̄ə gir mənana m̄ə n̄ pa ace wun ngga d̄ang.

*Kanicau arə amuna mala
Ibərayim mənana yia bari ka*

²¹ Wun ab̄wana mənana wu earce do ābata Nggurcau mala Musa ka, k̄angk̄ang wu s̄ur̄ə gir mənana Nggurcau nakiyi ka?

²² Maləmce na ama, Ibərayim ngga ndanə amuna bari, man mwashat ka, à b̄əl andə m̄ā-guro male, sə man mwashat ka, à b̄əl andə m̄ā-ala male, mənana guro na raka.[†]

²³ Muni mənana n̄ bu m̄ā-guro ka, à b̄əli āba b̄ariki mala b̄wapəndəa. Sə muni mənana n̄ bu m̄ā-ala male ka, à b̄əli kəla l̄umsəo mala p̄acau mala Bakuli.

²⁴ Amənia ȳi agir ka, à n̄ twalia kun-ndunocau na. Amaməna m̄ənia bari ka, à do a kun ak̄urcau mala Bakuli mana bari ka. B̄wama m̄ədəmbe ȳi Haga ka, cam a k̄un k̄urcau mana à p̄a a Nkono Saina, mənana k̄ə b̄əl amuna mənana aguro mala nggurcau na ka.

²⁵ Sə Haga, mənana cam a kun̄i Nkono Saina a nzali Arabiya ka, nda l̄əmdə nggea-l̄a Urəshalima mənana ado ka, acemənana ȳi andə ab̄wana male ka, à nda ka guro, ābata nggurcau.

²⁶ Sə b̄ə b̄wama man ȳi Saratu ka, nda kəla Urəshalima, mənana a k̄uli ka. Ȳi ka, guro na d̄ang.

[†] 4:22 4:22 Balli gbal āba: Tite 16:15; 21:2-3.

Sə Urəshalima mənana a kùli ka, nda nggea səm kat.

²⁷ Kəla mənana məbangnəa mala Bakuli yì Ishaya na ama:

<<Pak banboarnado,
we nkombi,
mənana à kə bəl muna raka!
Mak-yalang,
ace bumpwasəa,
we bwan a ok kwanban
mala gbáshí raka!

Acemənana bwama mana
burí ginəki o dəki ka,
adyan ngga ndanə amuna pas,
à kutini mala bwama mana
burí dəki raka.>>‡

²⁸ Sə ado ka, wun amə'eambəam, wu nda ka amuna mala kùrcəu, kəla mana Ishaku pək ka.

²⁹ Muna mana à bəli nə bəriki mala bwapəndəa ka, pè Ishaku, yì muna mənana à bəli nə rəcandəa mala Bangɲo mala Bakuli ka, tanni. Anggo gbal yalung ngga, abwana mənana à kə earce ama bə wu kpata nggurcau ka, à kə pa wun tanni.§

³⁰ Sə mana Maləmce na amurí də? Na ama, <<Pər mā-guro andə muni, acemənana muna mala mā-guro ka, pà nə kpapi atə libala andə muna mala mətala bala dāng.>>*

³¹ Ace mani ka, wun amə'eamrəarəu, səm ngga, səm nda ka amuna mala mā-guro dāng; səm nda ka amuna mala mā-ala mana à bəli aba do bamuru ka.

‡ **4:27 4:27** Balli gbal aba: Isha 54:1. § **4:29 4:29** Balli gbal aba: Tite 21:9,10. * **4:30 4:30** Balli gbal aba: Tite 21:10.

5

Panzəban aba Kərəsti

¹ Nda acemənanana bə səm kum do-bamúrû ka sə Kərəsti panzə səm; ace mani ka, wu cam kəngkəng aba mənəia yì panzəban ngga, wu kəa nyesə bamur rə wun dəm a bata nggun-rya mala doguro dāng.

² Wu kwaki kir wun! Mim Buləs ən nggə na wun mənəia yì cau ka: Bə wu eare à kasə abata wun ama, nda gír mənana nə tsək bwa bə duk pepè a bədəm Bakuli ka, ləmdə ama Kərəsti ka nda bə a ban wun.

³ Ən nggə bəsələa wuni dəm ama, bwa mənana kpata nzongcau mala kasə-batau ka,* duməni wi púp bə kpata anzongcau mala Musa kat.

⁴ Acemənanana bə wu kə bəriki ama, wun nə kum akban a ban Bakuli nə kpata Nggurcau ka, wu gauwuni tarə wun wunəi yì Yesu, wu purni bata bəwamuru mala Bakuli.

⁵ Sə səm ngga, ace pəbamuru ma'səm a ban Kərəsti ka, səm tsək balə səm, səm nggə kúndəô nə rəbəla bə Bakuli ak səm, bə nyesə səm bə səm duk pepè a bədəmbi nə Bangho male.

⁶ Bə bwa tsənggənə pəbamuru male a ban Kərəsti Yesu ka, bəkə girkuma pə kəm aba kasə-batau, ko dʋanyì kasə-batau dāng. Gír mənana boaro à nə na ce ka nda kə pəbamuru mənana kə ləmdə rəi aba earcearəu ka.†

⁷ Wu tite ka, wu nda arə lidəmba pepè. Sə yana yì tamsə wun dəm arə kpata məsəcau?

* 5:3 5:3 *bwa mənana kpata nzongcau mala kasə-batau ka*, Ko <<bwa mənana kə alta kum akban aban Bakuli nə kpata nzongcau mala kasə-batau ka,>> † 5:6 5:6 Balli gbal aba: 1Kor 7:19; Gal 6:15.

⁸ Məno yì swarkiban ngga, à pà nè na ama pur nəban 'Bakuli dāng, acemənanə yì nè tunə wun sə yinə wun aba panzəban.

⁹ Kànìgìr mə'nyir nì ka, nda kəla yist mənana bəti ka, nè aki bá dyar bəredi kat, nè tsəi bə vwali ka.‡

¹⁰ Mə ndanə makbaləu arə Mətalabangno ama pà wun nè binə cau mem, wun nè earnə bekə cau dāng. 'Bakuli nè bəshi mənə yì bwa kə zurəki kusə wun ngga, ko bə yì nda yan ngga.

¹¹ Wun amə'eamrəarəu, bəà bang ama ado mənə ka, cau mala kasə-batau nda ən nggə hamnəi più ka, palang sə mə nda aba nutanni a bu amə Yahudi? Sə bə nda anggo ka, hamnə Cau Amsəban mala Kərəsti Yesu mənana ən nggə hamnəi amur lú male a nggun-gangndəi ka, bə pà nè yinə bumkidikea a ban amə Yahudi dāng.

¹² Yàle eare mem ngga nggearə abwana mənana à kə pa wun tanni, à kə zurəki kusə wun nə cau mala kasə-batau ka, bəà jamsə bamuria, bəà duk abaran nə yia.

¹³ Wun amə'eambəam, à tunə wun ace mənana bə wu yì də aba panzəban. Səama wu kəa na ama wun nè nyesə dopanzəban mənana wu kumô à panzə wun arə Nggurcau ka, bə dupa wun njargula kpata anpel mala nggūrəu aban pakki acaubikea ka dāng. A kúnì ka, wu kə pakkia rə wun túró aba earcearəu.

¹⁴ Nggearə anggurcau mənana kat 'Bakuli pà ka, à tsəi kat aba mənə yì nzongcau mwashat mana

‡ 5:9 5:9 Balli gbal aba: 1Kor 5:6.

ama: <<Earce bio məkunbala kəla mənana a earce bamuro ka.>>§

¹⁵ Sə bə a kúnì ləmdəià rə wun earcearəu, wu camarə munəo andə loəsəban a rəarə wun ngga, wu parkir wun, bə a na raka wun nə kidiki rəarə wun.

Do abata rəcandəa mala Bangjo

¹⁶ Cau mənana ən nggə bang ngga ndya ani ka: Wu nyinggi Bangjo Məfele ban bə ging nə yiləmi wun. Anggo ka, pa wu nə nggə pakki agir mala kpata suno mala nggürəu dāng.

¹⁷ Gir mənana nggürəu earkiyice ka nda a mg-basho nə gir mənana Bangjo earkiyice ka. Sə Bangjo ka, kə tsək səm arə earce agir mənana nggürəu ginəki cea ka. Amənia yì agir bari ka, à nda bibura. Yia ka, à kə munəo arəarəia pwari-pwari. Nda gir mənana kə tsək wun sə wu kə gandə pak məboarne mənana wu kə earce pe ka raka.*

¹⁸ Sə bə wu nying Bangjo mala Bakuli ging nə wun ngga, wu pa abata pe-púp mala Nggurcau mala Musa dəm dāng.

¹⁹ Bə wu kpata gir mənana nggürə wun mə'caubike earkiyi ce ka, bəlle ka kə pusərəi ani: kidiki mala nongginə rəarəu, andə atúró pəndəki rəu, andə dʷanyì bwalrəu arə pakkiagir kəsəkyā,†

²⁰ andə kpata agir mala alú, andə pakkia agir monzəo, andə binə-məsəarəu, andə munəki arəarəu, andə mbali, andə nggea bumlulla

§ 5:14 5:14 Balli gbal aba: Pəris 19:18; Rom 13:8-10. * 5:17 5:17 Balli gbal aba: Rom 7:15-23. † 5:19 5:19 Balli gbal aba: Rom 1:28.

məbane, andə earce bəmuru, andə gakitarəu, andə tarki rəarəu,

²¹ andə shamgir mala bwa, andə wal-walo gir, andə ká krapí məbane mala nukiagir andə nongginəban, andə acili acaubikea kəla amənia ka. Mə bəsələa wuni dəm kəla mənana ən na wun a damba ka, ama bwa mənana kat kə do abata a'ulang mənania yì ado ka, pà nə kutio a Domurəm mala Bakuli dāng.

²² Sə bə Bangho Məfele nda gingginə səm ngga, nə pusə amənia yì abealu ka abalə səm: earcearəu, andə bumpwasəa, andə dorəpwala,[‡] andə munyi, andə tsəkir bwa, andə pəməboarne, andə do'amurməsəcau,

²³ andə bukbuka,[§] sə bwalrəu. Bə kə nggurcau pà kəm amur amənia yì agir ka dāng.

²⁴ Abwana mənana à mala Kərəsti Yesu na ka, à gbəllinə bealu mala bwapəndəa mə'caubike andə anpel andə asuno male, amur nggun-gangndəi mala Yesu.

²⁵ Bə səm nda ban do abata Bangho mala Bakuli ka, səm nə kwadi ləməndəbu mala Bangho aba do mə'səm kat.

²⁶ Bə səm ngga gusələ mur səm, ko bə səm nggə altacau arəarə səm, ko bə səm nggə pak mbali arəarə səm dāng.

6

Wu bwalia rə wun twalə

¹ Wun amə'eamrəarəu, bə mə'eamrəarəu na sə à kumi aba bə kəgir məbane ka, wun mənana wu

[‡] 5:22 5:22 *dorəpwala*, Ko <<dotarəu.>> [§] 5:23 5:23 *bukbuka* Ko <<nongsəmürü.>>

came aba Bangño ka, wu nyesəi amur njargula, nə bealu məbubɓuki. Sə we bwa mənana a nə pak túró nyesəban ngga, yál bamúró ace mənana wu kəa kpa aba məno yi kārəkiban raka.

² Wu bwalia rə wun aba tanni; anggo ka, sə wu nə lumsə nggurcau mala Kərəsti.

³ Bə kə bwa twalí bamúrí ama ndanə gulo, sə pà nə nyesə bamúrí nə bwali kə bwa kàm raka, bwe kə swárki bamúrí nə swarkio. Yi ka, pà a kún be kəgír dāng.

⁴ Kárəki túró mô nə nggearəo wu səni, anggo sə a nə sələa ko túró məboarne na a pak ka, sə anggo ka a pà nə kàni rəo arə kəbwa dāng.

⁵ Denyi ama koyan ngga nə bua nə bamúrí nə ulang bealu male.

⁶ Abwana mənana à kə kanià wia cau mala Bakuli ka, boaro bəà kə pakkì amə kàniá wià gír, gír mənana nda pepè ka; bəà kə gau agir məboarne malea andəia ace mənana bəà kùmô ateà.

⁷ Bəa kəa bosəki wun dāng, kəbwa pà nə bangginə Bakuli dāng. Ko bə mana sə bwa beal ka, kəgír nī nda nə càn ngga.

⁸ Abwana mənana do malea ka, kə nda ace lumsə sune mala nggūrəia mə'caubike ka, kə kidiiki nda mənana à nə càn ngga. Sə abwana mənana do malea ka, kə nda ace pwasəbum Bangño mala Bakuli ka, à nə kum yiləmu mənana málá male pà kàm raka, nəban Bangño.

⁹ Ace mani ka, bə səm ngga aulə nə pak gír mənana məboarne na ka dāng. Bə pwari yi kārəna ka, səm nə nggá kum tangnakusəu

məbafoe, yì mənana bə̌ auləa pa ka səm, səm bwaki bu səm raka.

¹⁰ Ace mani ka, bə̌ səm kum dəmbu ka, bə̌ səm pakkî koyana le ka məboarne, nggeamurəmi ka, amə'eamrəarəu mənana səm nda aba pabamuru mə'mwashati sənəia aban Kərəsti ka.

Masələata kwarkiru mala Buləs

¹¹ WU SƏN ATƏRGİLE MƏGULKE MƏNANA ƏN NGGƏ GİLƏA WUN MASƏLƏATA ACAU MEM NƏIA, NƏ NGGEARƏ BUAM NGGA.*

¹² Aḃwana mənana à kə ɓariki ama à nè tsək wun púp wu kasə-batau ka, à nda aban earce ama bə̌ aḃwana sən sələpe malea. À eare ama à nè kum tanni ace nggun-gangndəi mala Kərəsti dāng. Nda gír mənana tsəa sə à kə ɓinə kànìgír mana ama nə gūlì arə túró mənana Kərəsti maləna pe amur nggun-gangndəi nəmurəi ka, sə aḃwana nə kum amsəban ngga.

¹³ Ko nggearə aḃwana mənana à camgiyi king-ging arə cau mala kasə-batau ka, yia nə nggearəia ka, à kə kpata nggurcau kat dāng. Eare malea ka, bəa kasəa wun batau sə à nè nggə nggori nə wun ama à nda à yinə wun aba kwadfi mala amə Yahudi ka.

¹⁴ Ma-mem ngga, pa mə nə nggori nə kəgír dāng, she kə nggun-gangndəi mala Mətala səm Yesu Kərəsti. Ace mənəo yì nggun-gangndəi ka, kpata ɓanza man, mənana a ɓaləam ngga, à gbàllìni wuna, sə nggearə mim gbal a ban ɓanza ka à gbàllìnam ən wunà.

* **6:11 6:11** Balli gbal aba: 1Kor 16:21.

¹⁵ Ko à kasəa səm bəta səm, ko à kasəa səm raka, kəgır pa əbaləi dāng. Gır mənana kutibanı kat ka nda nggadıban mənana ama à nda bəsa bwa ka.

¹⁶ Bə dorəpwala andə bwamuru mala Bakuli do atə əbwana mənana à kə kpata mənıa yı nzungau ka. Yia ka, à nda ka amə İsərayıla məbəshe mala Bakuli.[†]

¹⁷ Adyan ngga, kəbwa bə kəa na ama nə soaki bəbumam nə amənıa yı agir ka dāng. Acəmənana mə ndanə ayale'npenye a nggūrəam mənana à ləmdə ama mə nda mala Yesu ka.

¹⁸ Wun amə'eamrəarəu, bwamuru mala Mətala səm Yesu Kərəsti bə do atə wun. Bə do anggo.

[†] **6:16 6:16** Balli gbal əba: Ang 125:5.

Mbula-Bwazza
Portions of the Holy Bible in the Mbula-Bwazza
language of Nigeria

copyright © 2022 The Seed Company

Language: Mbula (Mbula-Bwazza)

Contributor: The Seed Company

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution Share-Alike license 4.0.

You have permission to share and redistribute this Bible translation in any format and to make reasonable revisions and adaptations of this translation, provided that:

You include the above copyright and source information.

If you make any changes to the text, you must indicate that you did so in a way that makes it clear that the original licensor is not necessarily endorsing your changes.

If you redistribute this text, you must distribute your contributions under the same license as the original.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

Note that in addition to the rules above, revising and adapting God's Word involves a great responsibility to be true to God's Word. See Revelation 22:18-19.

2025-07-12

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 10 Sep 2025 from source files dated 12 Jul 2025

dc693218-7e0b-5547-ab57-2e0275b90e93